

## Suoma sámiid guovddášsearvi rs. / SSG

### LAUSUNTO

Oikeusministeriö

Saamelaiskäräjälain valmisteleva toimikunta

Viite: 25.1.2018 Kuulemistilaisuus ja siihen liittyvä kirjallinen esitys

Suomen saamelaiden keskusjärjestöön kuuluu 7 saamelaisyhdistystä, Johti sápmelaččat (Enontekiö), Sámi siida (Utsjoki), Roavvenjárgga sámisearvi Mii (Rovaniemi), Saa'm Nue'tt (Inari), Sámi soster, Suoma sámi nuorat (nuoret) ja Suoma boazosámit (porosaamelaiset). Muutama jäsenyhdistys on laatinut oman lausuntonsa, SSG on viimeksi lausunut tästä aiheesta 2014.

Tässä käsittelemme muutamia lainkohtia ja emme lainkaan vaaleja. Pohjana on käytetty HE167/2014.

#### **Saamelainen – sápmi - sápmelaš**

Saamelaisuus on neljän nykyvaltion alueella asuvan kansan yhteistä kulttuurista perintöä, se ei ole elintapa. Saamelainen on koko saamelaisyhteisön jäsen, eikä vain Suomen kansalainen. Tässä ei ole mitään ristiriitaa, vaikka se voi aiheuttaa haasteen valtionhallinnolle, mutta ei meille saamelaisille muuten kuin juuri valtioiden taholta.

Valtion tulisi pyrkiä samankaltaiseen määritelmään kuin Ruotsissa ja Norjassa on. Saamelais-sopimuksen 13 artiklassa on sellaiseen pyritty, mutta ongelmia aiheuttanee siinä oleva viittaus "kotikieleen". Tämä termi ei ole yleisesti käytössä ja sen määrittely tai sen todisteleminen tuottanee ongelmia. Vaaliluetteloön hakeutuvan tulisi osoittaa yhteenkuuluvuutensa saamen kansaan.

**3 § 2 mom.** Yhdistyksen mielestä tulisi säilyttää nykyinen määritelmä ja poistaa 2 kohta eli elinkeinoa ilmaiseva käsite "lappalainen" ja jättää lakiin vain etnisyyttä ilmaiseva käsite saamelainen.

#### **4 § Saamelaisten kotiseutualue**

**Yhdistys esittää, että kotiseutualueeseen on liitettävä kartta.** Esimerkiksi poronhoitolain mukaan AVI voi muuttaa vaikkapa Lapin paliskunnan rajoja, jolloin alue ei enää olisi sama mitä laissa on tarkoitettu.

#### **10 § Kokoonpano ja toimikausi**

Jäsenmäärän kasvattamisella tai kuntakiintiöiden muuttamisella ei saada parannusta toiminnalle eikä alueelliseen kattavuuteen. Saamelaisten kotiseudun asukkailla tulee säilyttää enemmistö, koska kulttuurin perusedellytykset ovat parhaat tällä alueella ja näin on myös laissa tarkoitettu.

**Yhdistys esittää, että jäsenmäärä ja kuntakiintiöt säilytetään ennallaan.**

## 11 § Puhemies

**Yhdistys kannattaa esitystä puhemiehestä.** Tämä helpottaisi varsinaisen puheenjohtajan työtä, koska hän joutuu paljon esittelemään asioita ja kertomaan töistään saamelaiskäräjien kokoukselle.

## 13 § Hallitus

**- Mikäli hallitukseen tulee varamiehiä, yhdistyksen mielestä heidän tulee olla saamelaiskäräjien jäseniä.**

**Yhdistys esittää lisättäväksi lakiin,**

- että hallituksen ja puheenjohtajan luottamus tulee voida mittauttaa vaalikauden aikana, kuten kunnissa voidaan tehdä,**
- jos vähintään 1/3 saamelaiskäräjien jäsenistä vaatii tietyn asian käsittelyä saamelaiskäräjien kokouksessa, saamelaiskäräjät on viipymättä kutsuttava koolle käsittelemään tätä asiaa.**

Lopuksi

Saamelaisten toimeentulo on aina ollut luonnonvaroista riippuvainen. Luontoyhteys on läheinen ja luonnonvaroja käytetään edelleen kestäväällä tavalla. Tämä pohjautuu perinteiseen tietoon ja taitoon, kokemuksen kautta kertyneeseen tietopankkiin sekä paikalliseen sukualuejakoon. *Kun yhteiskunta muuttaa sääntöjä tai lakeja, sillä on merkittävä vaikutus saamelaisten mahdollisuuteen ja tapaan toimia* ja aika ajoin se heikentää perinteisen tiedon käyttömahdollisuuksia ja voi siten muuttaa ihmisten käyttäytymistä heikompaan suuntaan.

Perinteisen tiedon mukaan ihmisen tulee olla nöyrä, kiitollinen ja vastuullinen jotta luonnon kestävä käyttö on mahdollista. Jokaisella elävällä on lajissaan "kantaäiti", jota ei tule suututtaa tai pahoinpidellä. Näillä ja monilla muilla säännöillä saamelainen tulee toimeen eri luonnonvoimien kanssa. Saamelaisen kosmologian mukaan luonto ei ole ihmiselle objekti, vaan luonto ja ihminen ovat molemmat subjekteja, siten ihmisen ja luonnon välillä on vuorovaikutusta. Saamelaisten perinnetieto on vaihtoehto länsimaiseen ajatteluun, jossa ihminen on luonnon herra ja käyttää luonnonvaroja ajattelematta sen enempää. Saamelaisilla ei ole ollut riittävästi mahdollisuuksia soveltaa perinteistä tietoa käytännön hallintoon luonnonvarojen käytössä, koulutuksessa ja muissa yhteiskunnan toiminnoissa.

Tämä vain pieneksi muistutukseksi saamelaiskulttuurin erityisestä arvopohjasta ja siitä, että saamelaisten perinteinen ekologinen tieto on arvokas, jota tulisi suojella ja siirtää tuleville sukupolville, samoin tietysti muita kulttuuriin elementtejä.

Utsjoella 5.2.2018

Jouni Lukkari

Jouni Lukkari

SSG, puheenjohtaja

Maria Sofia Aikio

Maria Sofia Aikio

sihteeri